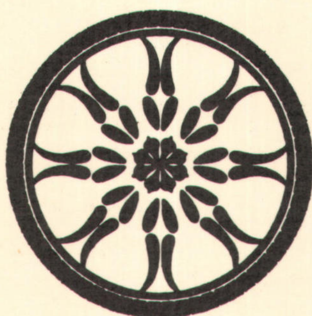
[redacted]

SADDHARMA

de afbeelding van de Buddha-figuur op de titelpagina is een foto van een 18de eeuws Japans beeld.
Deze Buddha heet AMIDA, de Buddha van het oneindige licht, heer van het westerse paradijs, gezeten in de handhouding van meditatie
het beeld bevindt zich in het Leids Volkenkundig Museum
de foto werd gemaakt door Else Madelon Hooykaas

S A D D H A R M A

TIJDSCHRIFT STICHTING NEDERLANDS BOEDDHISTISCH CENTRUM

7e jaargang 6e aflevering december 1974

Redactie-adres: Bornsestraat 61 - Hengelo (O.)
Secretariaat Stichting: Storm van 's Gravesandeweg 75, Wassenaar.
Postgiro: 152 00 22, t.n.v. de penningmeester van de Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum. Bornsestraat 61 - Hengelo (O.).
Min. donatie ƒ 25,-- (echtpaar ƒ 35,--; studerenden ƒ 15,--).

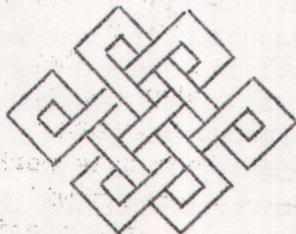
MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

Al meenden wij toen het vorige nummer ter "perse" ging, dat wij voor het laatste nummer genoegen zouden moeten nemen met een uitgave in de vorm van een mededelingenblad, is er toch anders door ons besloten: wij hebben er de voorkeur aan gegeven het jaar nog met een onverkorte uitgave van Saddharma te besluiten.
Over de structurele zaken de Stichting betreffende, die in deze aflevering aan de orde zouden worden gesteld, het volgende:
In verband met de uitgebreide boeddhistische kringen die zich het afgelopen jaar in ons land hebben gevormd, speciaal in Waalwijk en Amsterdam, welke veelal, mede door de aanwezigheid van bhikkhu's, een uitgesproken karakter hebben, heeft het Bestuur gemeend dat onze Stichting er beter aan doet het streven en de pretentie een overkoepelende organisatie te zijn, los te laten. Als formule voor onze werkzaamheid zal allereerst gehanteerd worden dat wij een ontmoetingsplaats voor vrienden van het boeddhisme bedoelen te zijn; daarbij blijft grote nadruk liggen op het zoeken naar een vorm voor het boeddhisme passend bij het westerse cultuurpatroon, - hetgeen ook geheel overeen-

komstig [illegible] statuten van onze Stichting is. Wè[illegible]hopen wij tevens te blijven fungeren als documentatiecentrum, opdat er a.h.w. een landelijk adres zal zijn waar alle informatie over de stand van het boeddhisme in ons land bijeen is en ter beschikking kan staan van binnen- en buitenlandse belangstellenden.
Overeenkomstig de wens der aanwezigen op onze laatste bijeenkomst zal er voortaan ook in het voorjaar een weekend-bijeenkomst worden gehouden. Het komende jaar zal deze vallen op 19 en 20 april, weer in Centrum Hyde Park te Driebergen. Overigens zal het óók mogelijk zijn om slechts een der beide dagen bij te wonen. In het februari-nummer zal u het programma worden voorgelegd.

BOEDDHISTISCHE ACTIVITEITEN

Het bezoek van Z.H. de Gyalwa Karmapa aan ons land gaat door! Hulde aan het Comité dat het rond heeft gekregen! Er is een geweldige inzet en doorzetting voor nodig geweest.
Ingesloten treft u weer een stencil van het Comité aan, waarop het hele programma en alle verdere gegevens vermeld staan. Bestudeert u het weer goed? Wij hopen dat velen van u in de gelegenheid zullen zijn een of meer der bijeenkomsten bij te wonen. Ook verdere geldelijke bijdragen zullen bijzonder welkom zijn! Er ontbreekt nog ƒ 1000,--.

ONZE WERELD EN DE VRAAG NAAR ONZE VERANTWOORDELIJKHEID

(Onder deze titel heeft uw redactrice een lezing gehouden voor de bijeenkomst van het "Geestelijk Réveil" te Amsterdam in maart van dit jaar. Het thema van de bijeenkomst was "Is er een kentering gaande?"
Hoewel enkele hierin vermelde zaken thans niet meer actueel zijn, doen wij de gesproken tekst hier ongewijzigd volgen, menende dat de situatie in wezen nog geheel dezelfde is).

"Onze wereld en de vraag naar onze verantwoordelijkheid": het spijt mij, ik kan de vraag niet beantwoorden. Ze behelst immers ook: kúnnen wij verantwoordelijk gesteld worden? Bestaat er wel zoiets als een vrije wil, of verloopt alles langs onwrikbare banen? Het is één der vragen waar het mensdom al een paar duizend jaar mee worstelt, ik heb niet de pretentie er hier even een antwoord op te formuleren. Daarom, buiten beschouwing latend de vraag of een mens ooit anders kàn handelen dan hij doet, zal ik uitgaan van het feitelijke gegeven, dat een menselijke handeling tot stand kan komen door een bewuste keuze uit een aantal mogelijkheden. Die handeling - of het nu het schepje room is dat u met het oog op uw hartvaten te veel neemt of het aanbellen bij een familielid met wie u na tien jaar oorlog de vrede wilt tekenen - die handeling is op het zelfde moment onomkeerbaar en zal gevolgen dragen. In zoverre nu als wij die gevolgen kunnen overzien, is er voldaan aan een voorwaarde voor wat wij dan verantwoordelijkheid-dragen noemen. Verantwoording legt men echter af aan een ander of aan anderen, het is een sociale functie. Gerealiseerd wordt dragen van verantwoordelijkheid daarom eerst, indien wij de belangen van anderen bij onze besluitvorming laten mee-wegen. Zo is voor het beléven van verantwoordelijkheid invoelingsvermogen nodig, dat andermans situatie in de eigen situatie doet opnemen.

Het boeddhisme (en ik spreek tot u als een boeddhiste) stelt dat de menselijke persoon wordt gevormd door zijn handelen, de mens is wat hij doet - ook innerlijk doet, wel te verstaan: we zijn het wisselend samenspel van onze gedachten, gevoelens, enz. Bij elke oogopslag ontstaat er een andere mens, leven is een voortdurend voortgaan, dus anders worden. Onze lichaamscellen worden onophoudelijk vernieuwd, onze voorstellingen wisselen, onze kennis en ervaring nemen toe, we gaan de mensen anders zien, kortom: we veranderen, maar er blijft wel een verband bestaan (ongeveer zoals de draad ontstaat van dit betoog) dat de momenten van ons leven aaneenrijgt. Op grond van de baby ontstaat de jongeman, wat we gisteren deden besliste over wat we vandaag zijn, de wereld van vandaag gaat over in de wereld van morgen die op haar beurt toekomstige werelden zal baren, en zoals we zaaien zo zullen we oogsten. Dit is de levenswet die de boeddhist "karma" noemt - een term die letterlijk betekent: handeling, daad. Waarbij u goed bedenken moet dat er tussen het "doen" van ons allemaal een wisselwerking plaats vindt.

Deze kijk op het leven kan de wereld in een nieuw licht plaatsen. Het blijkt dat niets en niemand een vaste kern heeft, alles versmelt in een bewegend netwerk van onderlinge relaties - er is, zoals de voorzitter van ons Boeddhistisch Centrum het onlangs heeft uitgedrukt, een "onuitputtelijk verband", en wat betekent dat al niet. Het betekent o.m. dat wij de last van ons verleden mogen afwerpen, ieder ogenblik kan een nieuw begin zijn en de dood is alleen een verandering op grotere schaal. We liggen niet vast aan de keten van ons Ik, maar staan in open verbinding met het geheel van het leven en dat kan ons zeker lichter maken van hart. Maar ook volgt er uit (wat ons terugvoert naar ons thema) dat onze wereld, onze mensenwereld zoals ze nu voor ons ligt, de som aangeeftvan onze eigen gezamenlijke daden. - Als wij er hier een Augiasstal van gemaakt hebben, dan moet dat onze eigen keuze zijn geweest; en als wij hem willen reinigen, dan zullen we toch eerst tégen bepaalde andere zaken dienen te kiezen. Als we een metro bouwen

(voor niets tellend de waarde van een oude stad), een idyllisch landschap verwoesten voor de aanleg van een snelweg, hele bossen kappen om er reclame-affiches van te drukken, kalveren vetmesten in kisten of met ons honderdduizenden prijsschieten op miljoenen vogels, als we copra of sojabonen tegen de laagst mogelijke prijs in onze havens ontschepen, ook al beduidt dat dat elders in de wereld de krotten-wijken in stand blijven of de eiwitten die de mensen zelf zo hard nodig hebben, worden afgestaan om bij ons als veevoer te dienen,- dan gebeurt dat allemaal omdat wij het zo wíllen. En het eigenaardige is dát wij het willen, ondanks het feit, dat wij ons ervan bewust zijn dat het mis is - en bovendien duvelsgoed wetend dat ook wat mis is in ons handelen tegenover anderen, op den duur zich tegen onszelf zal keren. - Ontbreekt het ons aan bereidheid tot invoeling, of levendigheid van verbeelding?
Nu is het niet zo dat, laat ik het noemen het regulatiemechanisme van onze leefgemeenschap pas in onze tijd feilen toont. Niemand die zich waagt aan een terugblik in het verleden ontkomt aan een zekere zwartgalligheid. Bij het verleden in de leer gaan om onze toekomst in te vullen, is weinig bemoedigend. De geschiedenis van de mensheid is met bloed en tranen geschreven - zó dat wij eigenlijk wel van steen moeten zijn, dat wij hier niet in diepe wanhoop bijeenzitten. Het kan ons ook vervullen met een diepe huiver voor die oceaan van leed en in het verlengde liggen bitterheid en vrees voor het leven als zodanig en voor wat wij dan plegen te noemen de "schepping",-zelfs als deze, zoals wij zagen, tegelijk onze eigen schepping is.
De vraag zou kunnen rijzen of wij niet biologisch gezien in de evolutie een verkeerde weg zijn ingeslagen - evenals bijvoorbeeld de in Indonesië voorkomende argusfazant. Hoe langer diens vleugels zijn, hoe groter het imponeer-effect is op het wijfje, zodat de lengte der vleugelpennen dienstig werd aan de teeltkeuze. Tot deze zo lang en zwaar werden, dat de vogel nauwelijks nog kon opvliegen, dus niet meer

kon vluchten voor zijn belagers. Naar het schijnt is nu de soort ten dode opgeschreven.
Soms lijkt het of ónze specialisatie: onze rede, ons vernuft, ons eveneens de ondergang tegemoet drijft. Het is nauwelijks geloofwaardig bijv. gezien het schokkende tempo waarin het menselijk zijn op deze planeet zich ontwikkelt, dat de soort "mens" laten we zeggen nog 1 miljoen jaar zou overleven. Toch is de mens nog maar een jong wezen op aarde, ook nog een labiel en agressief wezen, juist dat maakt het zo moeilijk. Wel gaat, als elke vergelijking, ook deze met de argus-fazant mank. En dat zit in de kwaliteit van onze specialisatie zelf, in de aanpassingsmogelijkheden die ze biedt. Bij wijze van spreken: als we de argusfazant waren, zouden we trachten van onze vleugelpunten een vlijmscherp verdedigingswapen te maken. Als mens zullen we moeten proberen juist ons vernuft nog meer te scherpen, om de uitdaging met onze eigen gebroken natuur te aanvaarden.
Wij zitten beladen met twee tegenstrijdige instincten: het instinct voor individueel zelfbehoud èn het sociale instinct - onderling verbond en wederzijdse agressie. Het vreemde is dat ze elkaar oproepen. Prof. Stolk verklaart dat zonder agressie ook de liefde ondenkbaar zou zijn, ja, de band blijkt het sterkste te zijn waar de strijdlust potentieel het grootst is. Ik moet nu denken aan die joodse jongen, die ik een paar weken geleden op het T.V.-scherm zag - 'n jaar of 15, 16. Hij had rondgelopen met pacifistische ideeën en plannen. Maar in de oktoberoorlog was zijn oudere enige broer, piloot in het Israëlische leger, gesneuveld en hij zei nu zonder een wimperslag aarzeling: Ik ga me wreken. De jongen bleef er even sympathiek om en kreeg iets ontroerends - maar het is duidelijk, dat deze houding de brand in het Nabije Oosten niet zal blussen. Echter, de kracht van het wraakgevoel van de jongen is recht evenredig aan de kracht van de liefde, die hij koesterde voor zijn broer, die hem door de dood heeft verlaten.
Uit deze combinatie van ego-isme en gemeenschapszin volgt dat de gelukskansen daar het grootste zijn, waar onze persoonlijke wensen en de eisen die de situatie ons stelt, precies op elkaar aansluiten.

Dat geeft het individu dan een ervaring van vrijheid, zoals er bijvoorbeeld bij de meesten van ons, hoop ik, op 't ogenblik plaats vindt. Zolang deze samenkomst duurt, zijn we niet alleen lijfelijk verenigd in één ruimte, maar ook, op grond van onze gemeenschappelijke belangstelling, in één sociale ruimte. Dat schept een band die, voor 't ogenblik, de band der vriendschap nadert. Bij toereikende onderlinge regelingen heeft deze integratie altijd wel een eindweegs plaats; maar hoe gebeurt dat eigenlijk? In onze studententijd kan het betekenen, aanlopen achter een spandoek voor de strijd tegen de honger in Ethiopië. Voor een huisvader zal het misschien inhouden: meevechten voor een rechtvaardige inkomensverdeling, want ook hij wil de paardrijlessen van z'n dochter kunnen betalen. Een reclame-tekstschrijver, die kans ziet ons te overtuigen dat met die speciale cream onze rimpels in een paar weken zullen verdwijnen, zal eerder solidair zijn met de liberalen; en een fabrieksdirecteur is een alom geacht man, als hij het bedrijf zo goed laat marcheren, dat hij zijn concurrent de grond in boort. Ons handelen heeft bijna altijd twee kanten, we zijn altijd aan het schipperen. Nog in het slaapvertrek staan we op de markt in ons leven, of in de worstelring. Bij de geringste storing blijkt al dat de eigen huid het dichtste bij is en het hemd nader dan de rok, met hoeveel zwier we de rok ook dragen. Als uw vrouw of kind bedreigd wordt, neemt u niet de tram naar de binnenstad om bandieten te verdrijven uit een juwelierszaak in de Kalverstraat. Alleen om wille van één mens, zijn eigen dochter, was de miljonair Hearst opeens bereid zich te ontfermen over vele duizenden en niemand zal zich daarover verbazen. Wie nam het de Europese bewindslieden echt kwalijk dat ze kushandjes gingen werpen naar de Arabische olieleveranciers, toen die met hùn machtswapen begonnen te dreigen? Hun taak is de verdediging van de eigen groep: van het landsbelang als verlengstuk van het eigenbelang. Toch - we lachten ook wel een beetje in ons vuistje, met een glimp van leedvermaak en duidelijk geraakt in ons gevoel voor humor. Waarom

eigenlijk? Ik geloof omdat hun optreden als voormannen van een natie eerder geformuleerde beginselen, aangehangen in een tijd toen het nationale belang nog buiten spel bleef, zo openlijk krachteloos maakte. Dat kan ons iets leren: Onze mooie beginselen - een soort flirtation met onszelf als achtenswaardig medemens,... maar intussen: zolang ze ons niet ontrieven. Luchtkastelen worden vrijblijvend gebouwd - zolang er op de grond niets gebeurt wat de droom verstoort. Nauwelijks wordt onze aanpassing aan de wereld ons opgedrongen, of ze gaat met innerlijk tegenspartelen gepaard. Er rijzen gevoelens van frustratie, in alle graden en soorten, en het is duidelijk dat hier de seinen op rood springen, de brandende lont in het kruit dreigt te slaan. In het rijtje voorbeelden dat ik zoëven gaf, schijnt alleen die demonstrerende student echt belangeloos op de bres te staan voor gerechtigheid in de wereld; en in theorie is dat ook zo. Maar ondergronds kan ook bij hem haat meespelen, tegen de regent, tegen alles wat rechts en arrivé is, hij zou met genoegen op de barricade springen. En zo blijft het bloed vloeien.
Niet alleen is het verbond tussen de eigenliefde en de neiging tot de medemens wankel, - in de samenleving van nu dreigt de disharmonie te leiden tot een totale ontwrichting. Onze populatie overdekt de hele aardbol en welk een wonder de ruimtevaart ook is, ze zal ons geen tweede woonplaats verschaffen om naar uit te wijken. Daarbij zijn wij over het hele gebied in uitwisseling getreden en mét onze problemen grijpen oorzaken en gevolgen zo onontwarbaar ineen, dat het ons nog zal vergaan als die tachyonen, die onlangs door geleerden aangetoonde "deeltjes" die sneller zouden gaan dan het licht, zodat de gevolgen eerder zichtbaar worden dan de oorzaken. Niet zelden hollen ook wij achter de ontwikkelingen aan. Wel roept elke kracht een tegenkracht op (bevolkingsgroei - pil), maar wie garandeert ons dat de tegenkracht niet ooit van de orde van grootte van een atoomoorlog zal zijn? We laten het maar niet na om, ieder voor zich, en in snel tempo, een almaar groter part op te eisen van het banket dat de natuur ons voorzet. En geen Water-

man - het Aquariusteken waaronder we een nieuw tijdperk ingaan - zal ons levend water schenken als wij het eenmaal te ver hebben laten komen. - Door het masker der maatschappelijke vormen heen gluurt steeds brutaler ons echte gezicht: Wie niet heeft wil hebben, wie heeft wil behouden; wie aan het roer staat wil er blijven, de onderliggende wil bovenkomen en terugbeuken; een geforceerde glimlach naar de hogerstaande en trappen naar beneden (wat zich al verraadt in een fráctie neerbuigendheid). Daarbovenuit nog rijzen psychisch verminkten zoals de gewetenlozen: verantwoordelijkheidslozen - al geldt dat niet voor élke generaal (maar meestal wel voor een kongsi), - en die meest lugubere groep: de sadisten, de beulen. Niet zonder reden vallen menigmaal de eerste klappen uit niets dan dodelijke angst voor elkaar.

Hoe heffen we de impasse op. Het meest voor de hand ligt: door een verantwoordelijkheidsbesef aan te kweken even wereldwijd als de dreiging. Maar doen we dat op de gebruikelijke manier, dan zullen ook nu kracht en tegenkracht elkaar slechts ten koste van ongehoorde inspanning in evenwicht houden. Daarom: het moet wel gebeuren, - maar anders. Als een kwantitatieve verandering een bepaalde graad overschrijdt, vraagt ze om een kwaliteitssprong. Er wordt in deze tijd van kentering - ons thema van dit weekend - al zo vaak op gewezen: wat nodig is, is een wijziging van onze grondhouding t.o.v. het leven, en ik zal enigszins onder woorden proberen te brengen hoe ik deze zie.

Het komt neer op een algehele ommekeer: de sprong wagen uit de mallemolen waarin we maar om het centrum draaien van ons vermeende ik, altijd uitgaande van ons eigenbelang, hoezeer ook uitgebreid over onze beminden of over een levenstaak. Ook zó kunnen we wel komen tot een totale betrokkenheid, maar beter is precies andersom: dat u niet éérst uw man of vrouw, uw kind, u zelf, uw werk, uw taken, uw hond liefhebt, en vandaaruit dan ook wel bereid bent het leven te omhelzen en de rest te accepteren, - nee: eerst u openen voor het levensgeheel waartoe ook u behoort, en vandaaruit dan mede uitgaan naar uw geliefden en

naar de taak die voor uw handen komt of het geluk dat om de hoek ligt, dat van uzelf of als 't niet anders is van uw buren. Deze ene stap kan de stap zijn van velerlei ervaringen van onvrijheid naar vrijheid, van een tweeslachtig gevoelsleven naar een vrij stromen ervan, van een veelal tegendraads handelen naar "functioneren". Er moet een stilzetten van de jacht van ons leven aan voorafgaan, een ontwaken tot het zuivere bewustzijn dat ook wel bij meditatie wordt gewekt. Meditatie noem ik hier, omdat boeddhisten geloven dat het levensgeheel dat onze wereld is, zelf weer "hangt" in een andere sfeer, is verweven met het buitentijdelijke. En dat is een eindeloze, en ook wel onontbeerlijke troost.
Dames en heren, - wat ik hier preek: een zich openen voor de wereld zoals ze is, zonder wrok of vooroordeel, zouden we ook liefde kunnen noemen. Het mag een platgetreden pad zijn dat ik nu volg: alle wegen leiden nu eenmaal hierheen. U kent allen de teksten van de Bergrede en Corinthe 13, en de Griekse wijsgeer Plato beschrijft in zijn "Symposion" de liefde als zowel de waardevolste als de armste en zwakste, geboren uit de menselijke onvolledigheid, uit onze ontbering, uit de hunkering om buiten onszelf te treden. Ook in het boeddhisme neemt de idee een ereplaats in, en wel duidelijk vanuit de omkering. De mens wordt er uitgenodigd om, de liefde tot zichzelf tot getuige nemend, zijn liefde uit te breiden tot de grens der wereld. Vanzelf zal hij dan - waar de Dalai Lama bij zijn bezoek aan ons land nog op heeft gewezen - de eigen belangen zien vervagen t.o.v. die van het oneindig aantal der levende wezens. De tegenstelling ik - de ander versmelt, botsingen komen zachter aan, beledigingen of teleurstellingen wegen minder zwaar. Wij zullen begrip opbrengen voor het anders-geaarde en het leven niet zijn natuurlijke geleding en kleurenrijkdom ontnemen door te streven naar een monotonie-naar-eigen-snit. Jezelf of de eigen clan willen doorzetten betekent haat voor de ander. Maar haat kwelt de ander altijd minder dan onszelf. "Op zulk een dwaas valt het kwaad terug,/ Als fijn stof dat

tegen de wind in wordt geworpen" luidt een boeddhistisch vers. Haat slaat om in zelfafwijzing, doodsverlangen. Wat dit betreft: het geluk ligt op de goede plaats.
Alleen: hoe ontdoen we ons dan nu wél van die metgezel van de liefde: de agressie, de haat? - In het boeddhisme wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten liefde. De ene is de liefde die, op welk niveau ook, verbonden blijft met lust, of begeerte - we kunnen zeggen: het is elke liefde vóór de omkering. De religieuze liefde heet mettâ en is wezenlijk anders. Er moet een koel worden aan voorafgaan, wil de sfeer ontstaan waarin deze liefde gedijt. Een hartstocht bijv. is betrokken op een object en verengt het bewustzijn; mettâ, ontluikend in dat zuivere bewustzijn dat ik al noemde, is een gezindheid. Ze wordt niet gewekt door dit of dat of deze of gene, maar ís er , onwankelbaar, in haar ideale vorm alles doordringend, naar allen uitstralend. Toch sluit ze ook kracht tot oordelen in (over daden, niet over mensen) en in haar ontvankelijkheid voor de ander is ze creatiever dan wat ook ter wereld. Ze is bovenal bevreesd te kwetsen of te schaden en neemt een onbegrensde verantwoordelijkheid op zich uit innerlijke drang. Uit deze gezindheid is het dat in het boeddhisme de ideaalfiguur ontstond van de Bodhisattva, het verlichte wezen, dat in zijn eindeloze ontferming de belofte aflegt dat hij niet het nibbâna zal ingaan vóór alwat leeft, alle gevoelende wezens, alwat adem heeft en van voedsel afhankelijk is (en dit strekt zich ook uit tot dier en plant) mèt hem tot verlichting is gekomen.
En dit is het dan. Ein einz'ger Augenblick kann alles umgestalten, lezen wij bij Wieland. Dat mag waar zijn, maar toch zal waakzaamheid nodig zijn om dat ene ogenblik niet weer verloren te doen gaan. Waakzaamheid is een typisch boeddhistisch begrip, maar denkt u niet dat het mikt op verdringing of verwringing van de natuurlijke neigingen. Nee, de waakzaamheid moet leiden tot een verheldering van ons gewaar-zijn van de wereld, tot een intenser concentreren op het leven, zonder poehah, en ook niet omdat

we zo nodig moeten uitgroeien tot een edeler soort wezens. Deze waakzaamheid moet ons ertegen beschermen dat we niet verstrooid denken, de zandloper voor de kooktijd van ons ei in de gaten houdend: Straks toch eens vriendelijk zijn voor dat ene eenzame domme gansje bij ons op kantoor-, en even later knorrig aan ons ontbijt zitten, onze mond brandend aan de te hete thee, en het goede voornemen al glad vergeten.

Hier raak ik al aan de vraag: hoe vertalen we de grote algemene taak in de kleine, concrete die uit onze handen komen moet? Want ik heb 't nu wel over de wereld-in-het-groot, maar van Nixon en zijns gelijken waar ook ter wereld hoeven we de variatiesprong niet te verwachten. Maar ook voor ons zijn de woorden veel te groot. Zo zou om te beginnen ons medeleven verfijnder moeten zijn. De aanblik van een foto met een door napalm getroffen kind verbijstert ons en we leggen de lepel waarmee we onze soep aan 't oplepelen zijn, neer, misselijk van afschuw, als we over de radio horen van de terechtstelling van een jongeman aan de wurgpaal in Spanje. Maar onze fantasie versaagt bij een "beeldloos" bericht over genocide op een abstract getal naamlozen in een land zo ver dat het er dag wordt als bij ons de nacht valt.

Laten we kleiner beginnen. Overeenkomstig mijn "omkerings"-formule dienen we niet van het individuele naar het universele te gaan: een pedant wereldhervormingsideaal bijv., boordevol betweterigheid of bemoeizucht (waar een klein land groot in kan zijn!); maar andersom: vanuit een innerlijke vrijheid, die ons de ander doet begrijpen zoals we ons zelf begrijpen, ieder vraagstuk en ook de dingen van alledag tegemoet te treden. De Turk of Marokkaan die vóór u staat aan het loket van postkantoor of bank en maar niets begrijpt van de ambtelijke aanwijzingen, het helpende woord bieden. Onze dochter door tegenwerking omdat ze met "die man" gaat trouwen, het leven niet nog moeilijker maken dan het waarschijnlijk toch al voor haar wordt, - en niet langer uw zoon pijnigen, die niet leren kan, maar het zo-nodig van u móet. De wereld is er niet om naar uw tyrannieke

(eigen)liefde gemodelleerd te worden en u bent er niet om het complex vastgelopen situaties nog te verveelvoudigen, - maar juist om openingen te maken en uw medemensen ook in geestelijke zin ruimte en lucht te gunnen. Gun ook aan uzelf die geestelijke ruimte. Zit u niet te verbijten als u vast komt te zitten in een verkeersopstopping onderweg naar een koud wordende maaltijd thuis, maar zie wat het ogenblik u biedt: de wemeling der rode achterlichten, de damp over de velden naast de verkeersweg, waar de koeien doorheen waden, hoe de schemer valt en de lampen aangaan in de huizen in de verte. - Misschien zal dit beeld u er dan voor behoeden dat u een uur later een oorvijg uitdeelt aan uw kind dat een beker melk heeft omgestoten - niet dáárom, maar omdat uzelf inmiddels in al uw twintig zakken vergeefs vingert naar uw autosleuteltje, dat vermoedelijk op de stoep voor uw huisdeur ligt.

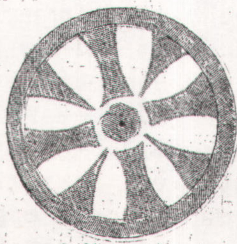
Vergeeft u mij dat ik hier sta te wedijveren met de vermaningen van de dagsluiter. Wellicht heb ik ons allen vervuld van een nostalgisch visioen. Een wereld van liefde in plaats van haat, vreugde in plaats van nijd, mededogen in plaats van wreedheid, gezamenlijkheidin plaats van eenzaamheid - zal het een ver beeld in de lucht blijven, tot de mensheid ten onder gaat? Evenals de dromen van een mens over zichzelf: hoe hij zou willen zijn, meestal dromen blijven tot het einde... Levenslang kan men zich elke dag iets voornemen, en het nalaten tot op z'n sterfbed. Er schijnt wel een onoverbrugbare kloof te bestaan tussen het beeld dat wij kunnen voortbrengen,en de werkelijkheid die andere krachten in ons doen ontstaan. We weten ook allemaal wel dat mooie woorden alleen echt aanspreken wie toch, van z'n natuur uit, al nauwelijks voorbestemd is om brokken te maken. De dichter Marsman, de eigen aanmatiging doorziende, vroeg: - Maar wie kan er leven naar een recept? -, en zo is het ook met u en mij. Wat wij ook vertellen, - de waarheid van ons leven voltrekt zich ònder de drempel van onze woorden en onze argumenten, - maar dat ontslaat ons niet van de plicht (en daar gaat het om) om met ons beetje bewustzijn "bij te sturen",

waakzaam te zijn. Misschien getuig ik met deze slottirade niet van optimisme, evenwel zonder een pessimist te zijn, - wèl doordrongen van de uiterst zwakke trefkracht van mijn woorden. Hopelijk wilt u mij verontschuldigen met enige vriendelijkheid, - welke tenslotte het begin is van alle goede dingen.

Tonny Kurpershoek-Scherft.

TIJDSCHRIFTEN

Sinds november ontvingen wij slechts enkele afleveringen van World Buddhism, 153/3 Dutugemunu Street, Nugegoda, Sri Lanka. Van het juninr. noemen wij het derde deel van "The Theory of Kamma in Buddhism" door Sayadaw U. Sobhana, dezelfde schrijver die in het julinr. start met een serie beschouwingen over "The Anatta Doctrine in Buddhism": "Just as an electric light is only the outward visible manifestation of invisible electric energy, even so we are only the outward manifestation of invisible Kammic energy".

Hieronder volgt een ingezonden stukje, dat wij nog ontvingen op ons verzoek om meer reacties aangaande het thema:

BOEDDHISME IN ONS DAGELIJKS LEVEN

Met grote belangstelling heb ik de reactie van mevr. Carla Doing op het gesprek "Boeddhisme in ons dagelijks leven" gelezen. Ze heeft precies doel getroffen.
Naar mijn mening behoorde voor ons het dagelijkse leven het oefenterrein te zijn, waar we in de praktijk moeten aantonen, hoe ver onze voornemens, gegrond op onze kennis van de Leer van de Verhevene, standhouden bij onze ontmoetingen met andersgezinde mensen. Indien wij op tegenstellingen stoten, reageren wij dan rustig of emotioneel? - met verwijzing naar het paar tegengestelden - of naar datgene wat het teboven gaat? Het is niet gemakkelijk om er altijd bovenuit te komen.
Er kleven gebreken aan ons allemaal, we worden door allerlei aandriften geplaagd. Daarom moeten wij zeker allereerst onszelf veranderen, de "problemen" die ons dwarszitten, zelf oplossen of ons standpunt zodanig wijzigen dat ze vanzelf verdwijnen, - opdat we in staat zijn er met een glimlach op te antwoorden. En daartoe kan slechts de meditatie, het aanwezig blijven van de waakzaamheid, ons helpen; zij is het meest effectieve middel bij de zelfopvoeding. We dienen daarbij geduldig te zijn, niet alleen tegenover onze omgeving, maar ook tegenover onszelf, want de slakken die zich in ons innerlijk door karma hebben opgehoopt, zijn alleen met grote moeite te verwijderen.
Het is niet voldoende een- of tweemaal daags te mediteren: ons dagelijks leven zelf moet tot een voortdurende oefening van aandacht voor alle dingen die wij ontmoeten, worden. We moeten immers leven in het NU en ons niet laten afleiden door herinneringen of toekomst-verwachtingen. We moeten alle omstandigheden, alle factoren die de dag ons brengt, te baat nemen als middel voor onze geestelijke ontwikkeling, omdat dit de enige manier is om vooruit te kunnen komen.

Als wij erin slagen altijd onze handelingen aandachtig en bewust uit te voeren en onder alle omstandigheden onze rust te bewaren, dan zijn wij werkelijk op de goede weg.
Zo moeten we de concentratie, de "Einspitzigkeit" van de geest, niet alleen tijdens de meditatie beoefenen, maar op ieder ogenblik; als wij zitten dan denken we aan het zitten, - als we eten of drinken, denken we aan deze bezigheid en aan niets anders; als we ons werk doen, laten we ons niet storen door bijgedachten, door onaangename of aangename gevoelens of dingen van vroeger of later. Wij winnen daarbij niet alleen aan geestelijke rust: ook de kwaliteit van ons werk zal erdoor toenemen.
Ook moeten we letten op wat zich afspeelt op het niveau van het onder- en half bewuste, om het zo, door het zuiver waar te nemen, te leren kennen en daardoor te verwijderen. Hoe meer dat lukt, hoe meer ons inzicht wint aan kracht, onze geest wordt rustiger en ongewenste impulsen worden steeds zwakker, waardoor een gevoel van welbehagen of van gelijkmoedigheid oprijst. Op deze wijze worden wij het leven meester en naderen wij later de overwinning ervan.
Dat is het wat ik wilde zeggen.

W. Figusch

B O E K E N

Van Karlfried Graf von Dürckheim verschenen de vertalingen "De wijze kat en andere Zen-teksten" (vertaling van Joan Th. Stakenburg) en "Hara, Het dragende midden van de mens". Beide zijn uitgaven in de Oriënt-serie van Ankh-Hermes te Deventer, resp. geb.ƒ 10,50 en ƒ 25,--. In het eerstvolgende nummer hopen wij plaats te hebben voor een bespreking van beide boeken. Alvast dit: wat zijn Zen-teksten toch"menselijk", direct verstaanbaar en vol fantasie en humor !

SADDHARMA

is een uitgave van de Stichting Nederlands Buddhistisch Centrum

de Stichting werd opgericht op 8 november 1967

haar doelstelling is:
de studie van de beginselen van het buddhisme te bevorderen en de praktische toepassing van deze beginselen aan te moedigen

de Stichting is geen religieus genootschap maar wil helpen diegenen te verenigen – welke levensovertuiging of geloof zij ook aanhangen – die op enigerlei wijze in het buddhisme belang stellen of zich daarbij betrokken voelen

iedereen, ook organisaties of instellingen, kunnen als begunstiger aan de Stichting steun verlenen

het contact-adres van de Stichting is dat van de redactie van Saddharma; dit adres is op de eerste bladzijde van dit tijdschrift vermeld

begunstigers ontvangen regelmatig, tenminste vijf maal per jaar, de afleveringen van Saddharma
zij hebben tevens het recht deel te nemen aan de landelijke bijeenkomsten, die een- of tweemaal per jaar gehouden worden

